

Oponentský posudek

Rigorózní práce Mgr. Lucie Králíkové: Tvorba specifického citového vztahu u dětí z dětského domova

K práci celkově: Práce je zajímavá svým **tématem**, které považuji za velmi aktuální. V současné době, kdy se uvažuje o změnách v oblasti ústavní a pěstounské péče a příznivci obou stran argumentují vášnivě a často bez opory v novějších výzkumech, by výsledky této práce mohly být relevantním argumentem pro nutnost změny. Oceňuji **komplexnost** práce a široký záběr – od teorie přes výzkum a přílohy až po seznámení s problematikou v Dánsku a Německu. Je zahrnuta i právní problematika, která vhodně práci doplňuje. Seznam literatury zahrnuje 10 stran titulů klasických i novějších, přitom hledání zahraničních titulů muselo být komplikované, protože v řadě zemí již problematika dětských domovů není aktuální, preferuje se pěstounská péče. Autorka našla zřejmě co nejvíce dostupných titulů, které se dané oblasti dotýkají. Je potřeba i zmínit poutavý styl a bohatý jazyk, které přispívají k **čtivosti** práce.

K teoretické části: Teorie je rozdělena na tři rovnocenné oddíly, které úzce a přímo souvisejí s výzkumnými otázkami. Po úvodu následuje kapitola o **ústavní péči**. Je podán přesný a výstižný rozbor procesu, kterým prochází děti v ústavu, včetně popisu kritických bodů ústavní péče. Tuto pasáž by si měli přečíst všichni zastánci DD proti pěstounské péči.

V další části je probíráno ústřední téma – **specifický citový vztah**. Autorka nevynechala ani terminologické úvahy a otázky překladu pojmu attachment, s kterým se potýká většina českých autorů a řeší ho různě. Mě osobně se pojem specifický citový vztah nezdá být nejvhodnější, považovala bych ho za málo výstižný – (neříká se v něm totiž, co je vlastně na něm specifického), ale chápu terminologickou složitost a respektuji rozhodnutí autorky. Tato otázka může být předmětem diskuse při obhajobě. Právě tak při četbě pro mě trochu drhne termín „vazební chování“.

Poslední část teoretické pasáže je věnována podrobnému rozboru pojmu **deprivace**. Užitečné je přehledné shrnutí teoretické části.

K výzkumné části: Autorka navazuje na diplomovou práci a vybrala si dětský domov, který již respektuje některá doporučení, vyplývající z ní. Za hlavní považuji otázku IV, která míří přímo na vytvoření specifického citového vztahu. Výzkumná metodika je pečlivě propracovaná, za přínos považuji, že by ji bylo možné aplikovat i v dalších výzkumech např. u dětí v pěstounské péči. Výsledky výzkumu jsou přes očekávání trochu zklamáním, čtenář by doufal, že soukromý dětský domov je pro děti natolik optimální, že se podaří citovou vazbu vytvořit.

K závěrům: Autorka v závěru rozebírá příčiny neúspěchu, souhlasím s ní, že hlavní příčinou může být problematická vazba k vlastní matce v raném dětství, ke které se však u starších dětí lze těžko dostat podrobným anamnestickým rozbohem. Nabízí se další rozšíření např. porovnání u dětí, kde byla prvotní citová vazba vytvořena. Pro další výzkum bych považovala za důležité rozlišit, jak schopnost navázat specifický citový vztah ve starším věku souvisí s tím, zda dítě v raném dětství mělo k někomu tento specifický vztah vůbec vytvořený, i když o něj později přišlo. To by bylo i argumentem proti námitkám, že dítě bude pěstounské rodiny měnit. Pro mě vyplývá z výzkumu otázka, proč vůbec investovat do zlepšování ústavní péče a nesoustředit se přímo na budování péče pěstounské na profesionální úrovni. Zajímalo by mě i proč se DD Radost soustředí na děti již starší, kde zřejmě

náprava citové deprivace je obtížnější. Pro budování pěstounské péče práce nabízí některé podněty, např. posilování spolupráce s vlastními rodiči, společné víkendové pobyty k udržení vazby z vlastní rodinou, spolupodílení se na rozhodování o dalších osudech dítěte.

Práci hodnotím jako velmi zdařilou a rozhodně ji doporučuji k obhajobě.

24. 10. 2012

PhDr. Vlasta Rezková